

Бірюкова Ю.А.
студентка,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова

МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У СТУДЕНТІВ ХУДОЖНІХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Темп сучасного життя стрімко пришвидшився, професійні задачі спеціалістів ускладнилися, так як невідривно пов'язані наука і виробництво. Таким чином пріоритетним завданням української вищої освіти є підготовка фахівців з високо розвинутими особистими якостями і творчою активністю. Базова характеристика успішної особистості – це креативність і компетентність. Для студентів художніх закладів вищої освіти професійні компетентності містять у собі як готовність працювати за зразками відповідно завдання, так і створення якісно нового, нестандартного оригінального твору. У вимогах сучасних роботодавців на різні посади все частіше зустрічається «креативність», «творче мислення» як такі, що забезпечують швидку адаптацію особистості до мінливої реальності. Саме вони є запорукою професійної успішної людини.

Аналіз публікацій засвідчує, що феномен креативності як здатності до творчості досить непогано та глибоко вивчений. Серед науковців, предметом зацікавленості яких було вивчення проблеми креативності, є Дж. Гілфорд [1], який дає у своїх працях трактування поняття креативності та виділяє типи мислення людини: конвергентне – здатність знайти єдине вирішення проблеми на основі безлічі зусиль і дивергентне – здатність знаходити безліч оригінальних ідей в умовах постійної діяльності. Дивергентний тип мислення науковець вважає найбільш ефективним. Н. А. Бердяєв [2] пов'язує філософію творчості зі свободою творця, який перероблює матеріал з навколишнього середовища. Досліджували креативність також Е. П. Торренс, Р. Ділдс, К. Роджерс, А. Х. Маслоу, С. Л. Рубінштейн, П. Едвардс Л. С. Виготський, С. А. Медник, В. Н. Дружиніна, А. Н. Леонтьєв, Б. М. Теплова. У їх роботах креативність розглядається як здатність до творчості, вивчаються типи мислення, вплив суспільства і освітнього середовища на формування креативності, розробляються та класифікуються різні методи і техніки професійної діяльності.

Метою статті є аналіз сучасних методів розвитку креативності, якими ефективно послуговуються фахові художники, ілюстратори, дизайнери.

Остін Клеон «письменник, який малює», автор бестселера «Кради як художник 10 уроків творчого самовираження» описує практичні поради щодо розвитку у собі творчої особистості «Робіть все що вам заманеться, але записничок має бути завжди при вас...Створіть свою теку для викраденого... Коли вам знадобиться натхнення відкривайте теку для викраденого» [3, с. 18]. Тека для викраденого у роботах Остіна Клеона – це місце, де ви зберігаєте знайдені цікаві матеріали які можуть пізніше допомогти у власних роботах. Автор стверджує, що правильні креативні рішення можуть виникнути тільки у процесі активної роботи. «Рука людини не може створити ідеальну копію» [3, с. 48]. Остін Клеон пропонує розвивати особисту креативність через копіювання, але не запозичувати стиль як такий, а виявляти образ думок

авторів, твори яких вас захоплюють. За словами письменника Вілсона Мізнера [3], копіюючи одного автора ви займаєтесь плагіатом, а копіюючи багатьох – проводите дослідження. Під час виконання творчих завдань деякі студенти залишаються у глухому кутку, вихід з якого бачать тільки у одному варіанті роботи з першої сторінки гугл-пошуку. Звичайно, не всі студенти йдуть саме за таким шляхом. Відомий дизайнер одягу Йоджи Ямамото стверджував, що слід починати копіювати те, що подобається; копіюйте і знайдете себе. Остін Клеон також пропонує триматися талановитих людей, при вирішенні будь якої творчої задачі йти глибше, не затримуватись на першій отриманій ілюстрації або зробленому ескізу, виконати ще у двадцять разів більше можливих варіантів, навіть якщо використовувати ви будете тільки перший. Він прослідковує залежність креативності від різностороннього розвитку людини, її ерудованості.

Можна зробити висновок, що під час роботи над навчальними завданнями, які вимагають творчих рішень, важливо складати «мудборди», створювати скетчбуки для накопичення вражень ідей моделей. Також особливістю студентів творчих спеціальностей є залежність від натхнення, боротися з проявами якої можна за допомогою «бортового журналу», який вести легше за щоденник. За його допомогою можна чітко планувати етапи роботи, повертатися до попередніх вражень, подій, книг, фільмів, які можуть дати необхідну ідею у будь-який момент часу.

Остін Клеон у своїй праці пропонує лише основу, на якій базується творче мислення. Для розвитку креативності потрібно, по-перше, звільнитись від творчих стереотипів, ознайомитись з різними прийомами створення креативних творів: комбінування, візуальні метафори, оптичний обман тощо.

Для того, щоби мислити креативно, потрібно привчити себе дивитися на проблему чи завдання з різних сторін: слід позбавитися всіх стереотипів і звичних знань. Один звичний для нас погляд на речі – це тільки один варіант із безлічі можливих, наприклад, стіл у стандартному розумінні – це поверхня з чотирма ніжками, але стіл у поїзді не перестає їм бути, навіть не маючи чотирьох ніжок. Завдання, які допоможуть звільнитись від стереотипності думок у своїй книзі описує «Lateral Thinking. A Textbook of Creativity» Едвард де Бono [4], і пов'язані вони з пошуком застосування будь-яких предметів, не зупиняючись, поки не будуть записані як мінімум п'ять можливих варіантів рішення.

Цікаві вправи описані у книзі Н. Ратковськи «Професія-ілюстратор» [5]. Для тренування творчого погляду, доцільно знаходити асоціативні картинки у хмарах. Перевага такого методу тренування полягає у тому, що цим можна займатися будь-де. Так само можна використовувати для тренування і тіні для знаходження безлічі незвичайних обличь, фігур іншого. На практиці, у своїй роботі, для вираження окремого характеру персонажу можна використати прийом асоціативної тіні. Плями тушшю на папері також можуть слугувати матеріалом, що може викликати асоціації, які закріплюються у пам'яті з кожним повторним поглядом на малюнок. «Полювання на обличчя» також одна з захопливих вправ у творчій гімнастиці [5]: пошук у фасадах будівель засмучених, життєрадісних, злих обличь тощо. Найбільш показовим прикладом пошуку обличь є мультиплікаційний фільм «Тачки» режисера Джона Лассетера.

Використання різних технік і матеріалів також розширює кругозір студентів. Використання різних технік дозволяє розширити простір для

подальшого росту і розвитку. Робота виконана у незвичній техніці дає можливість поглянути на завдання по-новому. Можна виконувати одну і ту саму роботу за допомогою різних матеріалів та технік.

Знаходження незвичайних творчих рішень зазвичай неможливо у стандартному форматі аркуша, відомого кожному ще з шкільних років. Незвичайний формат роботи має властивість активізувати уяву і творче мислення. Для того, щоби збудити свою фантазію, слід звертатись до будь-яких незвичайних форматів, будь-то трикутник, ромб, коло, абрис вашої долоні, чи відбиток чашки.

Творчій підхід у роботі дозволяють реалізовувати морфологічні матриці. Відповідно до завдання ілюстрації (твору) виділяються її складові частини: формат, колірне рішення, символи, які описують дану проблему, символи, за допомогою яких можливо представити частини зображення. Всі характеристики записуються у стовпчик і напроти кожної з яких з'являються всі відомі і можливі символи, що відповідають на питання «як намалювати?», потім вибирається найбільш вдала комбінація елементів, що і стає готовим рішенням творчої проблеми.

Розвитку креативності також сприяє метод комбінування. Ціль такого методу зв'язати незвичайним шляхом елементи малюнка так, щоб підкреслити або підсилити головну ідею роботи. Спочатку при використанні методу комбінування слід знайти ті самі елементи, що можуть найбільш точно втілити задум твору, якщо порівнювати їх один з одним.

Один з методів розвитку творчого мислення є прийом пародій. Художник вибирає відомий витвір мистецтва, літератури, вислів, і продумує, яким чином можливо видозмінювати головних персонажів так, щоб викликати сміх. Пародійний метод полягає у тому, щоби передавати нову ситуацію, але виконати її за допомогою всім відомих значень.

У статті розглянуті тільки деякі з можливих варіантів розвитку творчого бачення студентів. Реалізація розглянутих методів розвитку креативності студентів творчих спеціальностей допоможе їх професійному становленню і створить темп для подальшого творчого самовдосконалення художників, дизайнерів, ілюстраторів.

Список використаних джерел:

1. Guilford J.P. Creativity. American Psychologist. Volume 5, Issue 9, / J.P. Guilford. – 1950. – 444-454 p.
2. Бердяев Н. А. Смысл творчества / Н. А. Бердяев – М.: Издательство: АСТ, 2011. – 672 с.
3. Клеон О. Кради как художник. 10 уроков творческого самовыражения / О. Клеон – М.: Издательство: Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 224 с.
4. Edward De Bono Lateral Thinking: A Textbook of Creativity / De Bono Edward – L.: Publisher: Penguin, 2009. 272 p.
5. Ратковски Н. Професия – иллюстратор. Учимся мыслить творчески / Н. Ратковски – М.: Издательство: Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 328 с.